

УДК 327.8

Загребельний О. В.

Здобувач кафедри політології філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СИЛОВІ СПОСОБИ ВРЕГУЛЮВАННЯ ВОЄННО-ПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ

Розглядаються силові способи врегулювання воєнно-політичних конфліктів, чинники і умови для їх успішного вирішення.

Ключові слова: воєнно-політичний конфлікт, врегулювання воєнно-політичних конфліктів, способи врегулювання воєнно-політичних конфліктів, операції з «підтримки миру», операції з «примусу до миру».

Проблема віднайдення ефективних способів врегулювання конфліктів здавна привертала й нині привертає до себе увагу світової наукової думки через її величезне значення для людства. Ще в міфах, висловлюваннях істориків, концепціях філософів минулих століть, епох, містяться доволі ґрунтовні розробки щодо причин різноманітних конфліктів і шляхів їхнього подолання. У стародавніх греків, як свідчать життєписи Фукідіда, якщо одна з держав вступила у суперечку з іншою державою, то нехай конфлікт буде переданий на розгляд державі яку обидві визнають посередницею. Дану тезу підтверджує історія античності, адже багатьом народів за межами Римської імперії щоб уникнути війни на роль такого третейського судді у своїх конфліктах обирали Марка Антонія. Вже в Цицерона знаходимо роздуми про те, що «існують два способи розв'язання спорів: один — шляхом переговорів, другий — шляхом застосування сили; оскільки перший спосіб властивий людям, а другий тваринам, то слід вдаватися до другого лише в тому разі, коли не можна скористатися першим» [1, с.236]. Не обминув цієї проблеми і Гуго Гроцій у своїй праці «Про право війни і миру», де одним зі способів запобігання війнам запропонував «шлях третейського суду», підкреслюючи, що ним, як правило, нехтують наймогутніші володарі, проте це найдостойніший шлях, на якому наполягають прибічники справедливості і миру. До того ж Г. Гроцій обґрунтував висновок про те, що війн можна уникати шляхом «конференції», тобто шляхом переговорів [2, с.539, 546].

Сучасні дослідники засоби врегулюванню міжнародних конфліктів розподіляють на дві основні групи: політичні і воєнні. У міжнародній практиці їх прийнято називати цивільним і воєнним елементом [3, с. 172]. Поняття «політичні засоби» як рівноцінний замінник поняттю «цивільний елемент», на нашу думку, недоречно вживати в науковій літературі щоб не виникло термінологічної плутанини, адже в політології воєнні засоби розглядаються як особлива група політичних засобів зовнішньої політики [4]. Хоча політичні засоби охоплюють передусім сферу дипломатичних відносин і використовуються у формі переговорів, зустрічей, участі у міжнародних організаціях, тривалий час найважливішими політичними засобами, за допомогою яких держави реалізовували свої головні політичні інтереси, були публічні демонстрації нових видів зброї, концентрація збройних сил у прикордонних районах, провокації на кордонах, миротворчі операції під егідою ООН і таке інше.

Тільки під впливом згубних наслідків Другої Світової війни та з появою ядерної зброї у середовищі політиків провідних країн світу утвердилася думка про неприпустимість використання воєнної сили як засобу врегулювання міжнародних конфліктів, що знайшло своє відображення в Статуті ООН. Разом з тим сьогодні ми спостерігаємо унікальну ситуацію, коли воєнний елемент, активно опановує роль одного з головних важелів підтримки і зміцнення миру. Воєнний елемент являє собою сукупність засобів і форм примусу конфліктуючих сторін до збереження чи встановлення миру між ними з використанням спеціальних формувань, оснащених засобами збройної боротьби. Природа сили цивільного елемента в підтримці миру може мати дипломатичне, економічне, ідеологічне, науково-технічне, гуманітарне, міжнародно-правове вираження, тоді як природа сили воєнного елемента полягає в ефективності насильницького впливу на конфліктуючі сторони. Ефект примусу конфліктуючих сторін до миру за допомогою воєнного елемента досягається нанесенням чи погрозою нанесення матеріальної шкоди, обмежуючи тим самим їхні матеріальні можливості для ведення збройної боротьби. Завдяки цьому, воєнний елемент здатний чинити найбільш відчутний вплив на конфліктуючі сторони [4]. Але величезний недолік воєнного елемента в підтримці миру полягає в тому, що його використання пов'язане з великими матеріальними витратами, людськими втратами, а також не збігається з ідеалами гуманізму і тому постійно потребує виправдання своєї миротворчої місії, «ос. в'ячення» її вищими найбільш авторитетними міжнародними організаціями.

Переваги і недоліки воєнного елемента породжують два протилежних погляди на його роль в підтримці миру. Прихильники так званого «традиційного» підходу вважають, що тільки воєнний елемент є найкращим гарантом встановлення і збереження миру, найбільш радикальним засобом врегулювання воєнних конфліктів. А прихильники протилежної точки зору, навпаки, схильні вважати неприпустимим використання воєнного елемента у вирішенні міжнародних суперечок і конфліктів. Усі без винятку питання, пов'язані з встановленням миру, повинні, на їхню думку, вирішуватися тільки за допомогою цивільного елемента [4].

Оскільки врегулювання конфлікту з погляду теорії управління являє собою процес цілеспрямованого впливу на протиборчі сторони з метою досягнення продуктивно погодженого результату, то такий керуючий вплив може виражатися як у погрозі, так і в стимулюванні, заохоченні. Головне у врегулюванні конфлікту — досягти оптимального поєднання у використанні воєнного і цивільного елемента. Звідси, важливо правильно вибрати засоби врегулювання конфлікту. Дані засоби ефективні лише тоді, коли вони дозволяють найбільшою мірою реалізувати достоїнства як воєнного так і цивільного елемента, чи коли недоліки одного елемента перекриваються достоїнствами іншого. Виходячи з природи воєнного і цивільного елемента можна виділити два види засобів врегулювання міжнародних конфліктів, перші з яких ґрунтуються на погрозі (силові), а другі — на заохоченні (несилові).

У даній статті ми детальніше зупинемось саме на силових способах врегулювання воєнно-політичних конфліктів. Серед найбільш важливих силових способів врегулювання, що базуються на примусі, погрозі силою або спрямовані на створення балансу сил, при цьому не відносяться до воєнного елемента, і застосовуються у сфері дії політико-правових норм, можуть бути: дипломатичний тиск, політична ізоляція, судовий розгляд, санкції тощо [4]. Спочатку, розглянемо санкції, які можуть застосовуватися в економічній, фінансовій і воєнній сфері. У 1993—1994 роках залишалися в силі обов'язкові санкції, що здійснювалися, переважно, у формі ембарго на постачання зброї і нафти, які були введені Радою Безпеки стосовно Іраку, Лівії, Югославії, Боснії і Герцеговини. Щодо Гаїті, то санкції також здійснювалися у формі ембарго на постачання зброї і нафти, а також заморожування закордонних активів уряду.

Хоча санкції, й відіграють важливе значення у врегулюванні конфлікту, проте вони завдають шкоди не тільки урядам, проти яких спрямовані, а й ні в чому не винним людям, населенню певної країни,

яке в результаті лише й страждає від дій даних санкцій. Окрім того, вплив санкцій відчувається не миттєво, а поступово. Зазвичай, санкції застосовуються проти агресора. Санкції дозволяють розвиненим економічно країнам тиснути на учасників конфлікту, примушуючи їх до миру на умовах схвалених світовим співтовариством.

«Труднощі, пов'язані з врегулюванням конфлікту в Боснії, багато в чому визначаються дисбалансом сил між боснійськими хорватами, боснійськими мусульманами і боснійськими сербами. Ембарго, введене одночасно стосовно всіх конфліктуючих сторін при початковій перевазі в силі сербів, навряд чи може призвести до конструктивного результату у врегулюванні даного конфлікту. Тому для більш кардинальної зміни балансу сил підтримка і санкції застосовуються одночасно» [5, с. 327].

До засобів врегулювання, які можуть застосовуватися, коли протиріччя вже явно загрожує перерости в міжнародний збройний конфлікт, можна віднести демонстрацію військової сили, рішучості її застосування, превентивне розміщення військових контингентів. Після того, як всі превентивні заходи виявляються вичерпаними, і він перейшов у форму збройного протиборства, настає час для використання арсеналу миротворчості з метою припинення бойових дій і досягнення перемир'я. Слід зазначити, що останнім часом відбувається термінологічна плутанина в змісті понять «підтримка миру», «миротворчість», «примус до миру» [5, с. 64]. Іноді «миротворчість» вживається в широкому сенсі слова. Тоді під «миротворчістю» розуміють весь комплекс заходів, спрямований на врегулювання конфлікту, що включає превентивну дипломатію, операції з підтримки миру, постконфліктне врегулювання й роззброювання. У вузькому сенсі миротворчість тлумачать як конкретний вид операцій з підтримки миру, що має на меті військову підтримку дипломатичних зусиль і превентивне розміщення військ [6, с. 98]. Тому виникає необхідність розробити більш чітке визначення усіх вищевказаних термінів, ґрунтуючись на логіці процесу врегулювання конфлікту й аналізі миротворчих концепцій ООН.

У доповіді Бутроса Галі Б. «Порядок денний для миру» миротворчість визначено як «дії, спрямовані на те, щоб схилити ворогуючі сторони до угоди, головним чином за допомогою таких мирних засобів, які передбачені в Главі VII Статуту ООН» [7, с. 3]. Окремо виділяється підтримка миру як забезпечення присутності ООН у даному конкретному районі, що, як правило, пов'язане з розгортанням військового, поліцейського або цивільного персоналу ООН [7, с. 13]. Наступним етапом у процесі формування підтримки миру в рамках ООН стала допо-

відь, зроблена Б. Галі з нагоди 50-річчя Організації Об'єднаних Націй. Цей документ увійшов в історію під назвою «Доповнення до Порядку денного для миру». У цьому документі найбільш важливими інструментами з підтримки миру й безпеки оголошені превентивна дипломатія, миротворчість, підтримка миру, будівництво миру, роззброєння, санкції і примус до миру [8, с. 95]. При цьому зазначається, що перші три види діяльності можуть проводитися тільки за згодою сторін, залучених в конфлікт. Санкції й примус до миру вже не вимагають згоди безпосередніх учасників колізії [8, с. 95]. І якраз починаючи з кінця 40-х років минулого століття, а особливо в останні десятиліття вагому роль відіграє використання воєнного елементу. Миротворчі операції, здійснення яких передбачає використання збройних сил, тісно пов'язані з гострою і важливою проблемою — допустимістю застосування воєнної сили у відносинах між державами. Сучасне міжнародне право встановлює обов'язкові для всіх держав загальновизнані принципи й норми щодо використання збройних сил під час міждержавних і внутрішньодержавних збройних конфліктів.

Терміна «миротворчі операції» в Статуті ООН немає. Термін «операції з підтримки миру» з'явився після участі ООН у Суецькій кризі в 1956 році. Яка ж правова база для проведення таких операцій і як вони співвідносяться із загальними принципами міжнародного права щодо застосування військової сили

Статут ООН заборонив застосування військової сили у відносинах між державами, визнавши тим самим незаконним її використання як засобу здійснення зовнішньої політики й міжнародних суперечок. Загалом заборонивши застосування військової сили, Статут ООН визначив виключні випадки, у яких вона може використовуватися. По-перше, державою при здійсненні права на самооборону. По-друге, за рішенням Ради Безпеки ООН проти держави, що здійснила агресію, що порушила мир або створює загрозу миру (стаття 39 Статуту). Проте, з міжнародно-правової точки зору, миротворчі операції не підпадають під право на самооборону. Застосовуючи військову силу проти держави-агресора, держави, що порушила мир або створює загрозу миру, ООН практично веде воєнні операції проти такої держави. За таких умов суб'єкт миротворчих операцій фактично перетворюється на прямого учасника міжнародного збройного конфлікту [9].

Поряд із застосуванням військової сили Рада Безпеки наділена правом застосувати й інші санкції: економічна блокада, розрив дипломатичних відносин і інші заходи (стаття 41 Статуту). Всі ці заходи

іменуються примусовими діями ООН. Члени ООН зобов'язані виконати рішення Ради Безпеки щодо застосування таких заходів і брати участь у них «...залежно від того, як це визначить Рада Безпеки» (статті 25 і 48 Статуту) [9]. Що створює загрозу миру або є його порушенням, визначає сама Рада Безпеки. Так, наприклад, в 1993 році Рада визнала, що акти міжнародного тероризму створюють загрозу миру, і прийняла економічні санкції проти Лівії (резолуція № 883 від 11 листопада 1993 року). Установлені Статутом ООН правила застосування примусових заходів стосуються підтримки миру між державами. Вони не поширюються на збройні конфлікти, що відбуваються в межах держави — учасниками яких виступають різні соціальні спільноти, політичні, економічні, кримінальні організації (неміжнародні збройні конфлікти). Відносини держави із державою, на території якої відбувається збройний конфлікт, і його учасниками регламентуються іншими нормами міжнародного права. Вони передбачають, що уряд країни, де відбувається збройний конфлікт, має право захищати національну єдність і територіальну цілісність держави. На його прохання інші держави мають право надавати йому допомогу, у тому числі військову (законна інтервенція). Наприклад, спрямування індійських військ у Шрі-Ланку під час заострення боротьби з тамільськими збройними формуваннями в країні.

Що стосується антиурядових збройних угруповань, то інші держави не повинні надавати їм допомогу. Разом з тим держави мають право визнавати ці угруповання як воюючу сторону, національно-визвольний рух, звичайно, якщо вони при цьому відповідають певним критеріям (здійснюють контроль над певною територією країни, мають централізовані організаційні структури, дотримуються права збройних конфліктів). Це є початком їхнього визнання як суб'єктів міжнародного права, що відкриває можливість надавати їм допомогу. Такий процес активно проходив під час боротьби колоній за визволення, у тому числі після другої світової війни. Країни, що підтримували національно-визвольні рухи, виходили з цих міжнародно-правових норм.

ООН створювалася як організація, що не втручається у внутрішні збройні конфлікти. У її Статуті було записано (стаття 2 пункт 7), що ООН не втручається «...у справи, що входять у внутрішню компетенцію» держави. Однак було відзначено, що цей принцип «...не зачіпає застосування примусових заходів на підставі глави VII Статуту» [9] (а в ній визначається, які примусові дії може вживати Рада Безпеки ООН у випадку загрози миру, порушення миру й актів агресії), що може інтерпретуватися для обґрунтування права ООН втручатися у вну-

трішні збройні конфлікти. Цим шляхом і пішла надалі Рада Безпеки ООН. У період «холодної війни», США й інші західні країни, що мали до 60–70-х років більшість у Генеральній асамблеї ООН, активно домагалися, і не без успіху, того, щоб рішення про застосування примусових дій ООН приймалися не тільки Радою Безпеки, але й Генеральною асамблеєю, що суперечило Статуту ООН. Відповідно до Статуту Генасамблея може тільки обговорювати такі питання й давати рекомендації Раді Безпеки, причому в тих випадках, коли він не виконує свої функції. Але Генасамблея не має права ухвалювати рішення щодо застосування примусових дій (статті 11 і 12 Статуту). В 1950 році на V сесії Генеральної асамблеї ООН західні країни домоглися прийняття резолюції 377 (V) під назвою «Єдність на користь миру» для того, щоб обходити Раду Безпеки при прийнятті рішень про використання примусових заходів від імені ООН. Рішення про спрямування Надзвичайних військових сил у Єгипет — перша операція ООН з підтримки миру з використанням військ, було прийнято в 1956 році не Радою Безпеки, а Генеральною асамблеєю ООН. 20 липня 1962 року Міжнародний Суд ООН виніс консультативний висновок на користь позиції західних країн у зв'язку з операціями ООН у Єгипті й Конго.

В останні роки також з'явилася доктрина, так званої, «гуманітарної інтервенції», у якій говориться про право світового співтовариства на втручання у внутрішні справи держав не тільки для підтримки міжнародного миру й безпеки, але й з «гуманітарних причин». Наявність гуманітарного виміру було визнано РБ ООН у конфліктах у Боснії, Сомалі, Руанді, на Гаїті й ін. В той же час ряд західних країн уже не раз ухвалювали рішення щодо застосування військової сили в односторонньому порядку, в обхід РБ ООН з гуманітарних міркувань (операції в Іраку в січні-лютому 1998 р. і на території СФРЮ в березні-червні 1999 р., остання війна в Іраку). У зв'язку з цим виникає безліч запитань. Що таке «гуманітарна катастрофа»

Скільки тисяч або мільйонів чоловік повинні бути вбиті, вигнані, позбавлені даху, медичної допомоги й т. д., для того щоб кваліфікувати ситуацію як таку, що дає підстави для втручання

Хто має приймати рішення

Як гарантувати, що «втручання з гуманітарних причин» не буде використане лише як прикриття корисливих воєнно-політичних або інших негуманітарних інтересів держав, які це втручання здійснюють

Як виключити випадки, коли «втручання з гуманітарних причин» супроводжується загибеллю цивільного населення країни, проти якої відбувається втручання

Крім того, очевидно, що сьогодні не може бути забезпечене універсальне об'єктивне неупереджене застосування принципу «втручання з гуманітарних причин». По-перше, ніхто не ризикне втручатися в справи ядерних держав навіть у тому випадку, якщо буде встановлена наявність у них «гуманітарних катастроф». По-друге, порушення прав людини ще має місце в такій великій кількості держав, що світове співтовариство й провідні країни не зможуть втручатися в кожному випадку. А при відсутності універсальності, природно, виникає питання: чому втручаються в справи однієї, а не втручаються в справи іншої держави

Наприклад, у справі Сербії, що переслідує косовських албанців, а не Туреччини, яка проводить в основному таку ж політику стосовно курдів. Прихильники «втручання з гуманітарних причин» визнають обґрунтованість цих сумнівів, але стверджують, що світове співтовариство досягло такого ступеня єдності й моральної зрілості, що не може більше миритися з геноцидом і масовими порушеннями основних прав людини [10, с. 21].

Отже, доктрина «гуманітарної інтервенції» породжує багато питань і сумнівів. Однак ясно, що міжнародне співтовариство не може ігнорувати ситуації, коли існують всі ознаки гуманітарної катастрофи й повинне, але не в порядку одностороннього втручання, вживати заходів з нормалізації обстановки з санкції РБ ООН. Причому, щоб уникнути необхідності силового втручання, акцент варто було б робити на превентивні дії.

Що ж до миротворчих операцій, то в останні роки вони, зазвичай, описуються за розробленими західними експертами такими поширеними поняттями як операції з «підтримки миру» (Peacekeeping) і «примусу до миру» (Peaceenforcement) [6, с. 85]. Але при цьому на практиці зміст цих процесів, які віддзеркалюють ці поняття набагато складніший ніж їх теоретичне визначення. В чому сутнісна різниця між операціями з «підтримки миру» і «примусу до миру»

В одному випадку воєнні сили стріляють, а в іншому патрулюють. Це звичайно гранично спрощене, але достатньо реальне уявлення. Але головне, що це взагалі досить різні операції, при яких переслідуються різні цілі, застосовуються різні комбінації засобів, різні системи озброєнь, різне тилове забезпечення, навіть для їх підкріплення використовуються відмінні пропагандистсько-психологічні методики та й загалом проводяться вони повинні на різних фазах конфлікту. Примус

до миру—це самий радикальний спосіб врегулювання конфлікту, тому що припускає безпосередню участь у бойових діях миротворчих сил. У цьому випадку миротворчі сили змушені діяти за законами війни, що порушує принципи їхнього використання в миротворчих операціях, таких як довіра і нейтралітет. Тому головною умовою для проведення «примусових» акцій із залученням воєнних сил є прийняття відповідної резолюції Ради Безпеки ООН, у якій би чітко визначалися мета подібного акту і вказувалися рамки й умови проведення бойової операції. В іншому випадку життя особистого складу воєнних контингентів миротворчих сил виявиться під загрозою, а репутація ООН буде нанесений серйозний збиток, як це відбулося після захоплення миротворців боснійськими сербами [5, с. 339]. Примусове встановлення миру за допомогою військової сили на стадії ескалації конфлікту зазвичай використовується для відновлення порушеного суверенітету держави. Таким було застосування сили проти Іраку з метою звільнення Кувейту. Іншою ситуацією може бути проведення бойових операцій воєнних сил ООН з метою захисту жертв агресії чи в інтересах самооборони, як це було в Боснії. Кінцевим завданням примусу до миру є угода про припинення вогню, що досягається за допомогою двосторонніх, тристоронніх і багатосторонніх переговорів, після чого починається підтримка миру [5, с. 339–340].

Підтримка миру—це спосіб врегулювання, що повинен використовуватися після досягнення перемир'я і передбачає сукупність дій, спрямованих на остаточне врегулювання конфлікту за допомогою цивільного елемента. Головне призначення військової сили в цей період—забезпечення режиму перемир'я у відносинах між протиборчими сторонами. Для вирішення цих завдань створюються спеціальні контингенти миротворчих сил, що діють у чіткій відповідності з критеріями і принципами підтримки миру.

У ході спеціальних операцій з підтримки миру воєнні контингенти виконують наступні заходи: спостереження за воюючими сторонами і їх роз'єднання вздовж встановленого кордону і демаркаційних ліній; створення буферних зон, демілітаризованих зон і зон безпеки, здійснення контролю в них, заборона польотів у регіоні конфлікту [5, с. 341].

Ліквідація матеріальних основ конфлікту досягається миротворчими силами шляхом роззброювання і розпуску протилежних воєнних угруповань. В останні роки, як зазначає Р. Рейдер, ООН значно розширила характер воєнних операцій з підтримки миру, включивши в них охорону доставки гуманітарної допомоги і захист біженців [11, с. 75].

Що стосується бойових дій воєнних контингентів, що класифікуються як «примусове встановлення миру», то вони застосовуються у випадках: а) самооборони; б) примусового роззброювання воєнних формувань; в) порушення тією чи іншою стороною угоди й умов перемир'я чи режиму зон безпеки; г) боротьби з незаконними воєнними формуваннями й іншими злочинними угрупованнями, що створюють загрозу безпеки; д) оборони конвоїв з гуманітарною допомогою, зон безпеки, офіційно взятих ООН під свій захист. Бойові дії воєнного контингенту в цей період спрямовані, головним чином, на те, щоб поставити під контроль локальні спалахи воєнного протиборства. Відновлення порядку й умов мирного життя в зоні конфлікту здійснюється правоохоронними діями поліції і цивільного персоналу миротворчих місій. При цьому проводяться заходи щодо розмінування і відновлення комунікацій життєзабезпечення [5, с. 342].

Проте з огляду на досвід Косово і Македонії можна дійти висновку, що знайти співвідношення між Peacekeeping і Peaceenforcement, як у політичному, так і воєнному аспектах залишається все ще одним з пріоритетних завдань, яке виноситься на порядок денний всіх зацікавлених країн. Причому особливо важливо щоб було знайдене певне універсальне розуміння цієї проблеми, адже без нього не може бути і взаємоприйняттого вирішення багатьох «заморожених» все ще не остаточно врегульованих конфліктів.

Варто також відзначити, що операції з примусу до миру, запобігаючи воєнним конфліктам, породжують нові види загроз: дестабілізацію сусідніх регіонів, потоки біженців, фінансово-економічні втрати, нейтралізація яких уже неможлива суто за допомогою воєнного елемента.

Але, незважаючи на всі складнощі й колізії, які виникають у ході миротворчих операцій, вони залишаються на сьогоднішній день основними засобами врегулювання міжнародних воєнних конфліктів.

При всій радикальності воєнного елемента необхідно відзначити, що однобічне застосування військової сили, навіть якщо воно проводиться вдало, загалом не вирішує проблему врегулювання. У кращому випадку воно створює лише передумови для цієї мети. Головна роль у закріпленні миру в регіоні приділяється політико-дипломатичним заходам. Зацікавлені сторони шляхом багатосторонніх консультацій розробляють і приймають плани мирного врегулювання конфлікту, післявоєнного територіально-державного устрою регіону і встановлення нової системи політичних відносин між конфліктуючими сторонами. При цьому використовуються не тільки переговори, але й інші

міжнародно-правові механізми. Логічним завершенням такого процесу є договір про мир, що закріплює правовий статус протиборчих сторін, що склався в результаті врегулювання конфлікту.

Однак на цьому процес врегулювання не закінчується, адже остаточне врегулювання конфлікту можливо тільки завдяки постконфліктному будівництву, коли ґрунтовно розробляються правові основи й створюються державні й економічні структури майбутнього співжиття. Дослідження даної проблематики є перспективним для подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Цицерон М. Т. Про державу. Про закони. Про природу богів / Марк Тулій Цицерон. — К., 1998. — 536 с.
2. Гроций Г. О праве войны и мира / Г. Гроций: В 3 кн. — М., 1994. — Кн. 2. — 579 с.
3. Grove E. UN Armed Forces and The Military Staff Committee. / E. Grove. — A Look Back, International Security, — Cambridge, MA, Spring 1993, Vol. 17, No 4. — P. 172–182.
4. Батрименко О. В. Способи врегулювання воєнно-політичних конфліктів сучасності / О. В. Батрименко // Вісн. Київ. ун-ту. Серія: Філософія. Політологія. — К.: ВПЦ «Київський університет», 2005. — Вип. 76. — С. 43–47.
5. Перепелица Г. Военно-политический конфликт: сущность, прогнозирование, урегулирования / Г. Перепелица: Дис. докт. полит. наук. — Киев, 1994. — 290 с.
6. Peacemaking and Peacekeeping for the New Century / Ed, by O.A. Otunnu, M.W. Doyle. — N.Y., 1998. — P. 233.
7. Бутрос Гали Б. Повестка дня для мира / Б. Бутрос Гали. — ООН.- Нью-Йорк, 1992. — 127 с.
8. Supplement to An Agenda for Peace/ Position Paper of the Sekretary—General on the Occasion of the Fiftieth Anniversary of the United Nations // SIPRI Yearbook, Oxford University Press. P. 91–100; UN documents A 50/60 (S/1995/1). 3 Jan. 1995.
9. Устав ООН [Электронный ресурс]. — Режим доступа: www.un.org/russian/documen/basicdoc/charter.htm.
10. Кулагин В. М. Международные отношения на пороге XXI века / В. М. Кулагин // Международная жизнь. — 1999. — № 7. — С. 19–27.

11. Рейдер Р. Операции по поддержанию мира — военные аспекты межнационального подхода / Р. Рейдер // Военная мысль. — 1994. — № 2. — С. 73–79.

Стаття надійшла до редакції 23.11.2013 р.

Загребельный О. В. Силовые способы урегулирования военно-политических конфликтов

Рассматриваются силовые способы урегулирования военно-политических конфликтов, факторы и условия для их успешного решения.

Ключевые слова: военно-политический конфликт, война, урегулирование конфликтов, способы урегулирования конфликтов, силовые способы урегулирования конфликтов, операции по «поддержанию мира», операции по «принуждению к миру».

Zagrebelnyi O.V. Power ways to deal with the military-political conflicts

In the article the power methods of settlement of military-political conflicts, factors and terms, are examined for their successful decision. Historical experience and scientific researches of this problem is analysed

Key words: military-political conflict, war, settlement of conflicts, methods of settlement of conflicts, power methods of settlement of conflicts, peacekeeping, peaceenforcement.

© Загребельный О. В., 2014